

beadó a bérletet, ha az évi bérösszeg 4000 P-nél kevesebb, egy évre, ha pedig az évi bérösszeg 4000 P, vagy annál több, *másfél évre felmondhatja!*" (48. §.).

Az ügyvédi kart érdeklí közelebről a házkezelő hatás-köréről szóló 56. §. ama helyes rendelkezése, hogy a házkezelő vagy házgondnok e minőségében a *bérbeadót bíróság előtt képviselni nem jogosult*. Ez azt jelenti, hogy azokban az ügyekben, amelyekben eddig a kötelező ügyvédi képviselést hiánya folytán a házgondnok a Pp. 95. §. 2. bek. alapján, mint az ingatlan vagyongazdálkodásával állandóan megbízott jogosítva volt a bérbeadó meghatalmazottjaként közvetlenül is eljárni, ezentúl ezen a címen többé közvetlenül el nem járhat.

Új elgondolás a VIII. fejezet, amely a házszabályokkal kapcsolatos rendszert kötelezettségekért elsősorban magát a háztulajdonost teszi kötelezetté és felelőssé. (5. és 65. §.) És új rendszer, amely a házfelügyelői és segédházfelügyelői jogviszony rendezését ugyancsak a lakásbérleti Sz. r.-be vette fel. Erre azonban a Te. 138. §-a kétségtelen jogalapot nyújt.

A fentiekben csakis referáltam az életbelépés előtt álló Sz. r.-ről, ahelyett, hogy e lap színvonalához képest jogi fejtegetésekbe bocsátkoztam volna. Ennek azonban az oka az, hogy a felvetett részletek alaposabb megvilágítása legtöbb esetben egyenként kívánt volna meg egy-egy jogi tanulmányt, holott ezúttal egy általános kép megrajzolása volt a feladatomban.

Dr. Vályi Lajos.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

A házassági törvény szempontjából az *elmebeteg* csak akkor *cselekvőképtelen*, ha elmebetegség címen gondnokság alá van helyezve, enélkül csak akkor, ha elmebetegsége miatt eszének használatától meg van fosztva. Ha ez az utóbbi eset nem áll fenn, az elmebeteg házassági jogi szempontból cselekvőképes. A Kúria a P. III. 5174/1935. sz. alatt eldöntött esetben feloldó végzést hozott annak megállapítása végett, hogy a gerincvelő-sorvadással párosult hűdéses elmezavarban (tabo-paralysis) szenvedő és gondnokság alá nem helyezett házastárs a házasságkötés alkalmával eszének használatától meg volt-e fosztva.

*

Annak a házastársnak, aki *bíróság útján hívja vissza* a másik házastársat, a visszahívott visszatérését komolyan kell akarnia. Ily komoly akarat híján elutasítja a bontókeresetet a P. III. 5201/1935. sz. ítélet, amely a visszahívás komolytalan voltát

abból következteti, hogy a visszahívó fél már előzőleg oly tartalmú levelet írt, amelyben házastársát 8 napi határidővel a bontókereset megindításának kilátásbahelyezésével hívja fel az életközösség visszaállítására, továbbá a szegénységi jogot bontóperre kérte és ugyanígy állította ki ügyvédje meghatalmazását. Azt hiszem, a Kúria evvel a döntésével túllépett a de internis non iudicat praetor korlátján; vitatni lehet azt is, hogy ez a döntés túlmessze megy. A visszahívó levéllel a felperes nem tett egyebet, mint bár nem az előirt törvényes formák között, lényegileg mégis ugyanazt, amit a Házassági Törvény az elhagyott házastársnak kifejezetten megenged. Az, hogy a felperes a szegénységi jog kérésénél és a meghatalmazás kiállításánál már a bontóper lehetőségére is gondolt, nem teszi az ő cselekedeteit érvénytelenné, minthogy az ily eshetőségekkel való számolás az adott helyzetben kézenfekvő. A gyakorlat embere azonban kell, hogy ebből a legfrissebb ítéletből levonja a tanulságokat; külön meghatalmazást vesz a visszahívási eljárás és külön meghatalmazást a házassági bontóper céljaira; külön kéri a szegénységi jogot erre a két eljárásra; sőt talán még azt sem veszi be a visszahívó kérvénybe, hogy az életközösség visszaállítását a házasság felbontásának terhével kéri, — bár a hivatalos bírósági blanketta a visszatérést evvel a szankcióval hagyja meg az elhagyó házassáélnak.

A bíróságon kívüli visszahívásra nézve a P. III. 5441/1935. sz. ítélet megismétli azt a tételt, hogy az ily visszahívásnak személyesen kell történnie, őszintének és komolynak kell lennie.

A Pp. III. 5271/1935. sz. ítélet szerint a *büntető ítélet* akkor is bontó ok, ha a feleség sérelmére elkövetett büntetendő cselekmény miatt hozták.

A *férj köteles* apjával szemben *feleségét megvédelmezni* és ha a feleséget az apja részéről ért bántalmazás ellen annak hírtelensége miatt megvédelmezni már nem is tudta, köteles lett volna a feleségét ért súlyos sérelmet rögtön jóvátenni; akár utólagos tiltakozással; akár az apja cselekményének az adott helyzethez mért nyomatékos helytelenítésével és így feleségének a méltán elvárt elégtételt nyomban megadni. (P. III. 5211/1935.)

A *bontóperbeli ideiglenes tartás* csak a különélés elrendelésének időpontjától kezdve állapítható meg, mivel a H. T. 102. és a Pp. 674. §-ának egybevetett rendelkezései értelmében a házassági per bírósága csak a különélés elrendelése esetében intézkedik — egyebek között — a nőnek tartása iránt. (P. III. 871/1936.)

Az após és fivére által adott hozomány a házasság megszűntekor az apósnak volt visszaadandó, az tehát *fenntartott hozomány* volt; a hozomány csak akkor biztosítandó, ha a férj vagy más erre magát kötelezte, de ezenkívül akkor is, ha a

fenntartott hozomány majdani visszakövetelésére jogosított személy jogai veszélyeztetve vannak. (P. III. 5200/1935.)

*

Közismert szobormű nyilvánosan kiállítható, ha azon a szerző neve fel van tüntetve; kivétel ez alól az Sztj. 62. §-ának 1. pontja szerint a szerző engedélye nélkül jogosultan előállítható egyes ingyenes másolatok nyilvános kiállítása. Ettől eltekintve a nyilvános kiállítás csak akkor tilos, ha az egyúttal a mű közzétételének volna tekinthető; ez alatt a mű nyilvánosságra hozatalát, első közlését kell érteni. A szerző nevének elhagyásáért a Kúria az adott esetben figyelemmel a felperes művészi hírnevére és az alperes vagyoni helyzetére, 100 aranypengő kártérítést állapított meg. (P. I. 5900/1935.)

*

ismételten felmerül az a kérdés, hogy mely tartozások tekintendők a hitbizományi előd személyes és melyek a *hitbizományt* magát *terhelő* és így a hitbizományi utódot is kötelező *tartozásnak*. Ily esetet tárgyaltunk lapunk előző számának 322. oldalán. (Az ügyszám: P. I. 5025/1935., tévedésből elmaradt.) A P. VI. 4744/1935. számú ügyben az a kérdés merült fel, mikor terhelik az *ügyvédi munkadíjak* és költségek a hitbizományt. A válasz: amennyiben a hitbizomány állagának fenntartását célozzák, vagy ha a hitbizományi utód a szóbanforgó követelést őt személyében terhelő és akár a szabad vagyonból, akár a reá átszállott hitbizományi haszonélvezetből kielégítendő tartozásként elismerte. A hitbizomány állagának fenntartását nem érinti az a kérdés, hogy a megelőző hitbizományi birtokos gondnokság alá helyezés útján korlátoztatik-e saját szabad vagyona és a hitbizományi haszonvételek feletti szabad rendelkezés jogában.

*

Az alperesi pénzüintézet a felek megállapodásának megfelelően a pengőben elhelyezett *takarékbetétről dollárértékben* állította ki a betétkönyvet. A P. VII. 5899/1935. sz. ítélet szerint ennek a megállapodásnak célja az elhelyezést kísérő körülmények szerint a betét értékállandóságának biztosítása volt. Alperesi pénzüintézetnek tehát nincs joga ezt a betétkönyvet a mai csökkent dollárárfolyamon visszafizetni.

Valóságos dollárra kiállított váltónál ellenben a P. VII. 5347/1935. sz. ítélet mellőzi azt a felperesi kérelmet, amely szerint alperes a szóbanforgó összeg — csökkentetlen — pengőegyenértékében marasztaltassék és dollárban marasztal. Az ítélet szerint ugyan a valóságos külföldi pénznemben leendő teljesítés általában a hitelező érdekében kikötöttnek tekintendő és az adott esetben sem volt vitás, hogy a kikötés az értékállandóság biztosítását célozta, váltóperben azonban nem a megállapodáson, hanem magán a váltón van a súly, amely szerint pedig

a váltóösszeg valóságos dollárban fizetendő. A váltóra vezetett nyilatkozatok pedig a váltókötelezettséget önmagukban, az alapulvett jogcímtől függetlenül alapítják meg. Felmerül a kérdés, módjában áll-e a váltóhitelezőnek ez után a per után a váltók adásának alapját képező megállapodásra támaszkodva újabb pert indítani. Igen sok szól amellett, hogy ez a válasz igenlő legyen.

*

Évszámnak a felmondó levélben való *elírása tévedés* címén megtámadható, ha az ellenfélnek ismerősei körében tett nyilatkozataiból megállapítható, hogy az utóbbi a tévedést *felismerte*. Ha a felmondólevél — az adott esetben a gazdatiszti törvény értelmében — a törvénynél fogva írásbeli formához volt kötve, a forma e tévedés dacára is létesül, mert az ügyletet akként kell írásbafoglalttnak tekinteni, amint az a nyilatkozatot kiállító fél valódi akaratának megfelel. (P. II. 5341/1935.)

*

Az előre szolgáltatásra kötelezett megtagadhatja az előre szolgáltatást, ha az erre kitűzött időpontban a másik fél *vagyonai viszonyai* oly *rosszak*, hogy emiatt vizsontszolgáltatás iránti követelése *veszélyeztetve* van, de e jog nem illeti meg, ha ő a másik fél rossz vagyoni viszonyait a szerződés megkötésekor ismerhette. (P. VI. 5199/1935.) Ez a jogelv teljesen azonos avval, amelyet a MTJ. 1130. §-ának utolsó bekezdése mond ki.

*

A komolyan tett és elfogadott ajándékozási ígéret nemcsak az ígérettevőt, hanem a hagyaték erejéig örököseit is köti. (P. III. 5676/1935.)

*

A P. V. 4242/1935. sz. ítélet fennálló jogszabályként tekinti mai jogunkban a MTJ. 1011. §-át, amely szerint, ha oly szerződés, amelyet *gondnokság alá nem helyezett elmebajos* személy kötött, az elmebaj miatt megdől, a másik fél a szerződés *megkötéséből eredő kárának megtérítését* követelheti az elmebajos féltől, hacsak annak elmebaját a szerződés megkötésekor fel nem ismerhette, amennyiben ezt, tekintettel a körülményekre, különösen a felek vagyoni viszonyaira, a méltányosság megkívánja. Az adott esetben a Kúria nem tartotta a kártérítést megítélhetőnek, mivel az elmebeteg vagyona alig fedezi az ő eltartását és az a bírói döntés, amely ezt a csekély vagyont kártérítés címén elvonná, az elmebetegét a létfenntartáshoz szükséges anyagi eszközöktől fosztaná meg; viszont a károsult ingatlanai az azokra bekebelezett nagy összegű terhek dacára is a védetté nyilvánítás következtében a károsult megélhetésére több alapot nyújtanak, mint az elmebeteg vagyona annak megélhetésére.

Baleseti járadék után a havonkénti esedékességek után *kamat jár.* (P. I. 5856/1935.)

A P. I. 108/1936. sz. ítélet megállapítja a *szülők felelősségét* azért, hogy nem gondoskodtak arról, miszerint gyermekeik *veszélyes játékszerrel* (nyilvessző) felügyelet nélkül ne játszassanak és így az egyik gyermek a hétéves felperes félszemét a nyilvesszővel kilötte. A felelősség a felperes anyjára nem hárítható át, mivel nem tudott arról, hogy gyermeke az udvaron veszélyes helyzetbe kerül.

A P. I. 5937/1935. sz. ítélet *harmadik személy elháríthatatlan cselekménye* miatt mentesíti a magasfeszültségű villanyvezeték tulajdonosát, amelyre az ő alkalmazásában nem álló személy a baleset előtt rövid idővel drótot dobott, erről az alperes a balesetig tudomást nem szerzett, a tudomásszerzés hiánya pedig nem volt az ő gondatlanságára visszavezethető.

Vétőképes az a *kiskorú* sérült, aki a baleset idejében *kilenc éves* és hét hónapos volt és az elemi iskola 4. osztályába járt. Neki az utcán való közlekedés elemi szabályait már csak amiatt is ismernie kellett, mert az utcán való gyakori közlekedését az iskola látogatása is szükségessé tette. Tudnia kellett tehát azt is, hogy a gyalogjáróról való lelépés előtt meg kell győződnie arról, hogy az útesten való áthaladást nem veszélyezteti-e valamely közeledő jármű. (P. I. 5737/1935.)

Ha a baleset folytán *sérült* úgy a baleset idején, mint a kártérítési kereset elbírálásakor is *zsenge korban* van és emiatt azt, hogy keresőképes korának elérése után keresetvesztesége megnyit fog kitenni, megnyugtatóan elbíralni nem lehet, a keresetveszteség címén igényelhető kártérítés tekintetében csupán a követelés jogalapjának a fennállását lehet megállapítani. A kártérítési követelés fennállásának megállapítására irányuló per az elévülés félbeszakítására elegendő és a károsultnak a kártérítés címén igényelhető egyes szolgáltatásokra vonatkozó kereseti joga a szolgáltatások esedékessé válása előtt el nem évülhet. Amíg azonban a kár mennyiségének megállapítása be nem következhetik, addig a károsult által támasztott járadékkövetelést időelőttiségi címén el kell utasítani. (P. I. 5857/1935.)

*

Kötelesrészt sértő ajándékozás tárgyának értékelésénél az ajándékozott vagyonnak az ajándékozás idejében volt értéke az irányadó. Ha azonban a vagyontárgyaknak az ajándékozáskor a gazdasági viszonyok bizonytalansága miatt rendes forgalmi értékük nem volt, úgy alapul veendő a rendes forgalmi viszonyok közt kialakult valószínű érték. Ha azonban az ajándékozáskor volt érték vétetik alapul, úgy figyelemmel kell lenni az általános gazdasági válság folytán bekövetkezett értékcsökke-

nésre. Végül alkalmazandók esetleg a valorizációs törvény szabályai is. (P. I. 182/1936.)

A zárómérleg elkészítése előtt kilépő alkalmazott nem követelheti a remuneráció részé gyanánt a *mérlegpénz* aránylagos részét. (P. II. 115/1936.)

Annak a *joglemondó nyilatkozatnak hatálytalanítása*, amelyben a volt alkalmazott végkielégítés ellenében lemond a munkaadóval szemben fenálló nyugdíjigényéről, *kényszerhelyzet címén* csak akkor történhetik meg, ha a kényszerhelyzetet előidéző fenyegető fontos érdekek megsértését helyezi közvetlen kilátásba és ha ezáltal alapos félelem támadhat a fenyegetettben aziránt, hogy amennyiben a kívánt jogügyletet meg nem köti, a fenyegetéssel kilátásba helyezett joghátrány tényleg bekövetkezik. Az ugyan fontos érdekek minősül, hogy a munkavállaló felmondási időre járó illetményeit és végkielégítését megkapja, de a lemondó nyilatkozat aláírásának megtagadása esetére felperes előtt a törvény rendes útja nyitva állott és így felperes lemondó nyilatkozatának hatálytalanítását kényszer címén nem kérheti. (P. II. 775/1936.)

Ha a *kartelszerződést* kellő időben be nem mutatják, úgy az *semmissé* válik és ez a semmisség akkor sem enyészik el, ha a szerződést *utólag bemutatják*, mivel a semmis szerződés nem válik érvényessé azzal, hogy a semmisség oka később megszűnt. Az utólagos bemutatás csak akkor eredményezheti a kartelszerződés érvényességre emelkedését, ha a felek azt a bemutatással egyidejűleg vagy később megerősítették. (P. IV. 19/1936.)

Eladási versenyre szóló díjkitűzés az üzleti verseny megengedett eszköze általában már azért *sem lehet*, mert az ily eszközök igénybevétele nyilvánvalóan a verseny elfajulására vezetne. A P. IV. 324/1936. sz. ítélet ezenkívül kiemeli, hogy a jutalomra jogosító feltételek egyenlősége mellett a jutalomra pályázatra felhívottak nem mindegyike és nem egyenlő mértékben van jogosítva. A Kúria tehát ezt a versenycselekményt a Tvt. 1. §-a alapján eltiltotta.

A román területen élő különvált feleségnek tartás felemlése iránti keresetével megindult *per során* nem igazolandó, hogy a megítélt tartásdíjnak román területre való átutalását a *Magyar Nemzeti Bank megengedte, hanem ez a végrehajtási eljárásra* tartozik. (P. III. 5418/1935.) Ez az álláspont összhangban áll az előző számunk 325. oldalán tárgyalt Pk. VII. 5769/1935. sz. végzéssel, valamint a Kúria korábbi álláspontjával is.

A P. V. 5624/1935. sz. ítélet újból kimondja azt az immár állandó gyakorlatnak tekinthető jogelvet, hogy *igényper* nemcsak tulajdonjogra, hanem *minden oly igényre* sikeresen alapítható, amely anyagi tartalmánál fogva jogilag *alkalmas annak a megakadályozására*, hogy valamely *lefoglalt* ingó a *hitelező kielégítésére* végrehajtási úton *felhasználtság*. A feleség ennél fogva a férj nevéen álló folyószámlán elhelyezett pénzüsszeget kiigényelheti, ha igazolja, hogy ez a folyószámla az ő külön vagyonát tevő birtoknak a jövedelméből származik és csak azért állott a férj nevéen, mert az ő vagyonát férje kezelte.

*

A 16.400/1933. M. E. sz. rendelet 7. §-ának az a szabálya, hogy az ingatlant terhelő törvényes *elsőbbséggel bíró* összes *köztartozásokat* teljes összegükben kell sorozni az egyik hányad elárverezésénél is, nem áll akkor, ha a bekebelezett illeték N. jegyzékbe vett, vagyis az ingatlant terhelő özvegyi jog folytán még nem esedékes öröklési, illetőleg ingatlanvagyonátruházási illeték, mert ily esetben a végrehajtást szenvedő regresszussal élhetne a többi hányadok tulajdonosai ellen, ami arra vezetne, hogy a felfüggesztett illetéktartozás lényegileg esedékessé válna; ezért tehát ennek az illetéknek csak a végrehajtást szenvedő hányadára eső része sorozható. (Pk. V. 5343/1935.)

*

A kir. Kúria gyakorlata mellett talán kissé elhanyagolják szaklapjaink a közigazgatási bíróság joggyakorlatát, amely nemcsak a közigazgatási és pénzügyi jog művelőit érdekelheti, hanem nagyon sok érintkezési pontot mutat fel a magán-, kereskedelmi- és perjoggal is. A most következő döntéseket az Illetékügyi Közlöny mellékletét képező „Illetékügyi Joggyakorlat” című döntvénytárból veszem. Az idei folyam 49. száma alatt közölt 11.392/1934. P. sz. ítélet szerint a szindikátusi részvények zárolása nem minősül vagyonbetétként, mivel a szerződők részvényeiket a szindikátusnak sem tulajdonába, sem használatába nem bocsátották, hanem csupán a részvények felett való rendelkezési jogukat korlátozták; így tehát a szindikátusi szerződés csupán 50 P illeték alá esik. Az ugyanott 53. sz. a. közölt 8366/1935. P. sz. ítélet szerint a perre nyert szegényjog kiterjed a leltiltott követelés behajtása végett megindított ügygondnoki perre is. Az 54. sz. a. közölt 10.413/1934. P. sz. ítélet szerint perek egyesítése esetében az egyesített perek felperesei nem válnak pertársakká és így nem felelnek egyetemlegesen az egész jegyzőkönyvi illetékért, hanem azt csak az egyes perek értékének arányában, egymásért való felelősség nélkül kötelesek viselni. A 60. sz. a. közölt 20.096/1934. P. sz. ítélet szerint kereskedelmi (csekk) vétség miatt megindított eljárás illetékmentes. A 78. sz. a. közölt 60.070/1935. P. sz. ítélet szerint a közös kérvénnyel be-

jelentett permegszüntetés után egyességi illeték nem követelhető, már csak azért sem, mivel az igényről való lemondást a kérvény nem tartalmazza.

Dr. Vági József.

Unokául fogadás.

I. Egyik alapvető magánjogi kézikönyvünkben (Szladits: A magyar magánjog vázlata, IV. kiad. II. R. 376. l.) olvassuk, hogy az örökbefogadás hatálya kiterjed „az örökbefogadottnak vele együtt unokául fogadott . . . ivadékaira is”.

E tételből kicsendül az „unokául fogadott” kifejezés. Ez a kifejezés első hallásra azt a feltevést keltheti, mintha a mű tudós szerzője az unokául fogadást élő jogunk önálló szerződési fajának tekintené. Alaposabb megfontolás után azonban azt kell vélnünk, hogy a szerző aligha gondolt erre, mert — a kézikönyv rövidsége törekvő, tehát a részletes kifejtést mellőző fogalmazásában is — utal arra, hogy az örökbefogadottnak az örökbefogadáskor már élő ivadékaira az örökbefogadás hatálya csak annyiban terjed ki, amennyiben azokat elődjükkel együtt szintén örökbefogadják; vagyis az unokául fogadás — az említett tétel értelmében is — csak járulékos alakban fordulhat elő.

A kézikönyvben összefoglaló rövidséggel érintett ezt a kérdést érdemesnek látszik bővebb részletességgel kifejteni és megvilágítani azt, hogy az örökbefogadási szerződés élő jogunk szabályai szerint az örökbefogadó, valamint az örökbefogadott ivadéka között miként hozhat létre a nagyszülő és unoka viszonyához hasonló családi jogi kapcsolatot.

III. 1. A kérdés vizsgálatánál bírói gyakorlatunkból kell kiindulni. A m. kir. Kúria Rp. I. 2527/1918. számú határozata (Magánjogi Döntvénytár XIII. k. 198. esetszám) szerint az örökbefogadás hatálya kiterjed az örökbefogadott gyermeknek az örökbefogadás után született ivadékaira is. Ebben a bírói kijelentésben megfogalmazott magánjogi jogszabály az örökbefogadási szerződésnek olyan hatását állapítja meg, amely a feleknek ezirányú külön rendelkezésétől függetlenül, a törvény erejénél fogva (ex lege) következik be és amely joghatás bekövetkezését a felek szerződéssel sem zárhatják ki.

A jogszabály, amikor az örökbefogadási szerződés hatályának törvényes terjedelmét ebben az irányban megállapítja, nem avatja azt, akire az örökbefogadási szerződés hatályát kiterjeszti (az örökbefogadottnak az örökbefogadás után született ivadékát) szerződő fellé, vagyis örökbefogadott gyermekeké. Az örökbefogadás hatályának törvényes kiterjesztése csak azt jelenti, hogy az örökbefogadott olyan ivadékanak családi jogi, valamint öröklési jogi állása, aki az örökbefogadás után született, örökbefogadott elődjének ahhoz a jogállásához fog igazodni, amely születése időpontjában már fennállott; vagyis az ilyen ivadék örökbefogadott elődjén keresztül ex lege családi jogi és törvényes öröklési kapcsolatba jut az örökbefogadóval.

Az örökbefogadási szerződésnek a joghatálya, amely az